

Óli Jacobsen

STÓRT BRAGD OG EIN FAÐIR

Henda siðsøgan er til minnis um Johannes Andreas Næs, sum hevði hesa hugtakandi frásøgnina í FF-blaðnum í 2003.

Tann 5. juni í ár andaðist Johannes Andreas Næs, ættaður úr Hvalba, 97 ára gamal. Hann var upprunaliga lærari, men seinnu árin virkaði hann sum skúlaráðgevari.

Hann hevði óvanliga góð evni at skriva, og hetta gjørdi hann nærur til ta seinasta. Hann hevur skrivað nógvar bókur, millum annað eina bókarøð um søguna hjá heimamissionini. Hann hevur verið við til at leggja til rættis sálmbækur hjá Heimamissionini og annan kristiligan lesa.

Og so er ikki at tala um stórverkið um Litlu Dímun, sum hann skrivaði á ellisárum og sum kom út í 2016. Tað skilst, at vit kunnu vænta meira frá hansara hond.

Fróðarmaður var hann sum fatur, og tað kom fleiri ferðir fyri, at hann dugnaði honum, sum skrivar hesar reglur, tá ið spyrjast skuldi um eitt alla annað. Hann sera hugnaligur maður at vera saman við.

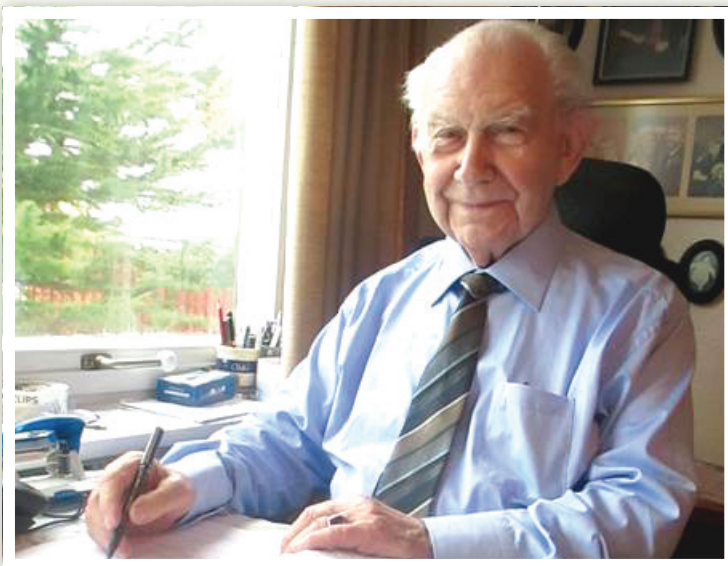
Hvussu vitandi hann var, gekk eisini sjón fyri søgn í teimum útvarpssamrøðum, sum Jógvan Arge hevði við hann fyrr í ár.

Í bókini um føroyskar fólka-skúlalærarar er meira enn ein síða um virksemd hjá Johannes Andreas. Hann var lærari í ymsum bygdam í Suðuroy frá 1942 til 1962. Tá kom hann til Havnar og bleiv ráðgevi innan skúlaferkið. Hann hevði eisini mong álitisstørv á ymskum økjum. Hann var m.a. nevndarlimur í Føroya Skúlabókagrunn frá 1959-1985, formaður var hann frá 1966. Ein av nevndarsessunum var í Kristiliga Lurtara- og Siggjarafelagnum frá 1963-1994.

Hesa frásøgn hevði Johannes Andreas í FF-blaðnum í 2003. Hon er skrivað í 3. persóni, men tað er neyvan ivi um, at lærarin, sum hann umtalar er hann sjálvur. Frásøgnin er henda:

Tað bankar á dyrnar

Eitt kvøldið um ljósatendring fram undir jól í 1954 bankar á dyrnar hjá einum av lærarunum í Vági. Hetta var eitt av teimum árunum, tá ið rættiligt sildarok var í Føroyum. Við sluppum lógu

Johannes Andreas Næs við penninum.

føroyingar hesi árin um heystini og heilt inn í veturin úti á silda-økinum norðan fyri Føroyar við gørnum.

Brast stormur á, og havið østist, tá ið farið varð undir at draga gørnini, var mangan hættisligt hjá monnum á dekkinum. Skipið lá fast í sjónum tyngt av gørnunum

full av sild, meðan drigið varð. Tað arbeiddi ofta harðari, og krapp-sjógvarnir fingur lættari leik at stinga seg upp við borðinum og leggja seg inn yvir dekkið, har teir mangan tóku tað, ið fyri var, við sær útaftur í hinum borðinum, tí tá ið drigið verður, er neyðugt, at skipið liggur meira við síðuni til

móti veðrinum, og tá hava krapp-sjógvarnir fríari spæl. Í slíkum líkindum hevur mong sluppin mist mangan mannin fyri borð. Summir fórust með alla, sum t.d. hann, ið sló út av sluppini "Henry Freemann" 9. okt. í 1954. [Hetta var tann 22 ára gamli ógifti Trygvi Simonsen úr Sandavági. Pápi hansara, Hans, fórst sjálvur fimti við Sólarris undir krígunum].

Áðrir vórðu á undursaman hátt bjargaðir inn aftur á dekkið, sum t.d. 14 ára gamli Johan Pauli Jensen úr Sumba, sum í sama veðri og sama dagin 9. okt. í 1954 sló út av sluppini Albert Victor, men sum varð fingin innaftur í síðstu løtu. Johan Pauli hevði ikki fyllt sítt 14. ár, hann var sloppin við faðir sínum ein sildatúr hetta heystið; hann fyllti ikki 14 ár fyrr enn 23. nov.

Maðurin, sum hetta kvøldið í adventini í 1954 stóð uttanfyri og bankaði á dyrnar hjá læraranum, var Niklas, faðir Johan Paula, sum hevði fyllt síni 50 ár hetta sama summarið. Lærarin fór sjálvur út at lata upp og bað hann ikki standa

úti, men gera so væl at koma inn.

Teir fara báðir innar í stovuna og setast. Sum tann lítillátini friðarmaðurin í allari atferð síni biður Niklas fyrst orsaka, at hann kemur soleiðis á dyr og ómakar fólk. Hann var komin til gongu úr Sumba í ávísu ørindum og kundi sjálvandi verið farin inn til onkran annan lærara ella eitt-hvørt annað skilafólk, men "nú kenni eg tygum so væl, so at eg loyvdi mær at koma til tygara við ørindum mínum," sigur Niklas at enda sum eina umbering fyri, at hann var komin inn. Soleiðis var Niklas; hann vildi ongantíð koma til ónáðir og var altíð skjótur at umbera seg, um so var, at eitthvørt var komið honum skeivt fyri. Tá ið so lærarin hevði sagt, at hann var væl komin við ørindum sínum, og segði seg vilja hjálpa honum so væl, sum hann dugdi, við tí, sum honum lá á hjarta, tá fór Niklas at siga frá seinasta sildatúrinum hjá teimum við Albert Victor hetta heystið, hann hevði unga son sín við.

Maður fyri borð

Teir lógu við Albert Victor á sildaøkinum norðan fyri Føroyar. Veðrið var ruskut til garna-fiskiskap henda dagin við vindstyrki 6-7 eftir Beaufortstiganum, tað er 12-17 m/sek. Teir høvdu fingið gørnini inn, høvdu steðgað motorinum, lagt bakk og lótu hana mest sum bara reka, meðan gørnini vórðu bjargað til hólðar, greidd, og dekkið ruddað. Hvør maður stóð tiptur við sínum og hevði nóg mikið við at ansa sær, nú skipið lá heldur tvørtur fyri veðrinum og leysum sjógvum.

"Og so var tað at hetta hendi," sigur Niklas rørdur á málinum og hyggur niður í gólvið. Frammi á bógvi stóðu fyra mans og greiddu gørn – ein teirra var sonur Niklas, Johan Pauli. Sjálvur stóð Niklas aftari á skipinum. Hvør maður tiptur við sínum sum sagt, og mátti sjálvur ansa sær á dekkinum. Nú fær hon ein skvamp, sum leggur inn yvir hana. Og tá ið so er, sætir hvør maður sær, sum vitiligt er. Í somu løtu, sum skvampurin breyt, var kokkurin, Einar Thomsen, ættaður úr Hvalba, giftur og bú-

Gardamenninir í Vági áttu Albert Victor.